

Kniha: Havran (Edgar Allan Poe)

Předmět: Český jazyk - rozbor díla

Přidal(a): L.K.

Edgar Allan Poe

- Narodil se roku 1849 matce pracující jako kočovná herečka. Jeho otec byl alkoholik a rodinu opustil. Matka mu zemřela, když mu byly 2 roky a zanechala za sebou tři děti. Edgara, Williama a mentálně postiženou Rosalii (William později umírá v mladém věku na alkoholismus).
- O Edgara se dál starala rodina Allanova, která ho poslala na univerzitu. Tam studoval literaturu, ale vzdělání nedokončil, protože začal mít problém s alkoholem, hazardními hrami a jeho otčím nechtěl platit jeho dluhy.
- Chvilí žil také u své tety a ve věku 27 let se oženil se svou třináctiletou sestřenicí Virginií, která o jedenáct let později zemřela na tuberkulózu.
- Byl to americký básník, prozaik, literární teoretik a esejista. Psal zpravidla fantastické a mystické příběhy. Je považován za zakladatele detektivního a hororového žánru a moderní novely, dokázal mistrovsky popsat psychický stav vypravěče. Jeho další díla lze považovat za rannou sci-fi, napsal i pár humoreskních příběhů, nastínil podobu moderní americké literatury.
- Alkohol a drogy mu způsobovaly intenzivní deprese a později také ztrátu zaměstnání. V roce 1845 uveřejnil báseň Havran, která doslova ohromila veřejnost. Díky ní zažil krátké období slávy a úspěchu. Jeho alkoholové a drogové dluhy ho však brzy zase stáhly do bídy.
- Zemřel v roce 1847 nalezen opilý, pravděpodobně i pod vlivem drog na chodníku. Byl hospitalizován, ale z kómatu se nikdy neprobudil. Zemřel na krvácení do mozku.

Díla:

- Jáma a kyvadlo a další povídky, Černý kocour a jiné hororové povídky, Havran, ...

Literárněhistorický kontext

Americký romantismus, 1. polovina 19. století:

- Velká francouzská (Buržoazní) revoluce, ideály ovlivňují Evropu, lidé touží po svobodě a bouří se proti tyranii a cenzuře, romantismus se dostává do všech uměleckých prostředků (hudba, malby, literatura)

Znaky v literatuře:

- subjektivita autora ke skutečnosti, hrdina prožívá silné city a je schopný titánských činů, tajemná a temná prostředí, příroda v souladu či kontrastu s dílem, kontrasty v díle celkově, lyrika převládá nad epikou, poezie nad prózou, Poema, autoři čerpají z lidové slovesnosti, historie, vlastního nitra

Současníci autora:

- Victor Hugo (Chrám Matky Boží v Paříži, Bídníci)
- Alexandre Dumas "starší" (Čtyři mušketýři, Hrabě Monte Christo)
- Stendhal (Červený a černý, Kartouza panamská)
- M. J. Lermontov (Na smrt básníkovu, Hrdina naší doby)
- A. S. Puškin (Cikáni, Evžen Oněgin), G.G.Byron (Child Haroldova pouť)
- Jane Austen (Pýcha a předsudek, Emma, Rozum a cit)
- Josef K. Tyl (Fidlovačka aneb žádný hněv a žádná rvačka, Strakonický d)
- K. H. Mácha (Marinka, Máj, Kat, Svatý Ivan, Cikáni)
- K. J. Erben (Kytice)

Rozbor: Havran

Literární druh a žánr: lyricko-epická báseň, balada

Znaky směru v díle: Tajemnost, temnost, silné city hrdiny, tragická láska, smrt, symbol havrana, kontrasty, poezie

Téma díla: zármutek nad ztrátou milé, zvědavost hlavní postavy, zda je jeho milá v Ráji a zda se s ní znovu setká

Smysl díla: Nyní skvělá ukázka romantismu, dílo zobrazuje jakousi naději hlavního hrdiny, která se však mění v beznaděj, monology hrdiny, jeho myšlenkové pochody, změny nálad a stavu

Kompozice a výstavba:

- chronologická
- sloky (18), verše (108), rýmy

Vypravěč:

- ICH-forma, hlavní hrdina

Postavy:

- **Muž** - unavený, utrápený nenaplněnou láskou, nešťastný, smutný, impulzivní, zoufalý, má pocit, že je jeho štěstí navždy ztraceno, prožívá silné city, ztrátu lásky
- **Lenore** - zemřelá láska hrdiny, který ji popisuje jako dokonalou, krásnou, nevinnou, nemá pochybnosti o tom, že by se po smrti nedostala do Ráje, chce se s ní znovu shledat
- **Havran** - odpovídá stále stejně, nerozumí muži, nebo ho to nezajímá, kontrast jeho a bílé Pallas Athény, hrdina si ho později spojuje s něčím špatným a zlým, s něčím, co pochází z podsvětí (Pluto)

Časoprostor:

- Prosinec, půlnoc

Děj:

Unavený a osamělý muž, který si četl a vzpomínal na svou zemřelou lásku, byl vyrušen jemným zaklepáním. Otevřel tedy dveře, ve kterých však nikdo nestál. Pocítí strach a napadne ho, že ho přišla navštívit zemřelá Lenore. Do tmy vysloví její jméno, ale nic se nestane, a tak se vrací do svého pokoje. Klepání se ozve znovu, muž tedy jde otevřít okno čekajíc, že je to jen vítr. Do pokoje vlétne černý havran a posadí se na bílou bustu Pallas Athény. Muž k havranovi promluví nečekajíc odpověď, Havran však promluví zpět "Nikdy víc" (Nevermore) Muž je překvapen a možná trochu potěšen, začne tedy k havranovi promlouvat, přičemž se pokaždé dočká stejné odpovědi. Náhle si však muž znovu vzpomene na zemřelou Lenore a ptá se Havrana na ni. Není s opakující se odpovědí spokojen, spojuje si havrana s něčím zlým, špatným, ďáblem, bouří. Jeho nervozita a zoufalství graduje. Vyhání ho pryč, ale havran se ani nehne a mužova duše zůstává poznamenána tímto shledáním.